

Boeren, werken en leven begin 20^e eeuw

Voorwoord,

De bevolking van Lonneker heeft met het Dorpsplan plus aangegeven dat het project van de Lonneker molen en het Los Hoes hoge prioriteit heeft. De provincie, de gemeente en Europa zijn het daar mee eens en dat wordt onderstreept door een forse financiële bijdrage in het project vanuit het Leader programma.

Een belangrijk onderdeel van het project wordt ingevuld door de vereniging **Het Aangespannen Landbouwwerktuig Lonneker**.

Een groot aantal vrijwilligers zet zich binnen de vereniging in voor het behoud van historische landbouwwerktuigen.

Om u als lezer te laten zien hoe vroeger gewerkt en geleefd werd op het platteland, heeft de vereniging foto's en wetenswaardigheden bij elkaar gebracht in een mooi naslagwerk.

Met dit boekje wordt niet alleen een beeld geschetst van het leven op het platteland, maar u krijgt tevens een beeld van de vele werktuigen die bij de vereniging in beheer zijn. In de toekomst zijn een aantal van deze werktuigen bij de Lonnekermolen tentoongesteld. Ook worden de werktuigen ingezet bij de jaarlijkse oogstdagen.

Kortom, met dit boekje geeft de vereniging **Het Aangespannen Landbouwwerktuig Lonneker** ons een mooie inkijk in het boerenleven van de eerste helft van de vorige eeuw.

Ik wens de vereniging veel succes met haar werkzaamheden.

Wethouder Buitengebied

Hans van Agteren

Inleiding

Met veel plezier heb we geprobeerd uit te zoeken hoe het leven er aan het begin van de twintigste eeuw uitzag op een Twentse boerenhoeve.

Zo krijgt de lezer een indruk van hoe er in die dagen moest worden gezwoegd voor het dagelijks brood .

De inspanningen voor het dagelijks voedsel vulden het leeuwendeel van de werkweek, van zonsopgang tot zonsondergang.

Er is veel veranderd op het Twentse boerenerf sinds het begin van de 20^e eeuw.

We weten amper nog hoe de mens toen leefde en werkte op het platteland.

Aangezien er geen machines waren, was men in veel gevallen aangewezen op de hulp van noabers (buren). Hierdoor ontstond er in veel gevallen een hechte noaberschap (vriendschap/naberschap). Alles was bijna uitsluitend handwerk en niet alleen onder de boerenstand. Neem bijvoorbeeld het kanaal Almelo – Nordhorn, dit werd tussen 1880 en 1902 volledig met de hand/ door mankracht gegraven!

Door het zware lichamelijke werk werd de zware, vette kost wel verteerd.

Gelukkig was er ook wel vrije tijd. Men nam de tijd voor elkaar. De berichtgeving ging niet via televisie, computer of andere elektronische apparatuur maar van mond tot mond, van noaber naar noaber (buur naar buur).

Tijdens de lange winteravonden werden spannende verhalen verteld bij het open vuur op de deel of bij kaarslicht. Ook met kaartspelen en andere vermakelijkheden werd de schaarse vrije tijd doorgebracht.

De doorsnee actie radius van de bevolking in Twente was toen loopafstand:

10 tot 25 kilometer. De marskramer kwam met zijn paard en wagen eens per jaar.

De meeste bewoners kwamen toen zelden buiten hun leefgebied.

Nu leven we in totaal andere wereld: wij kennen de 38-urige werkweek, telefoon, iPad -, iPhone, computer, auto's, vliegtuigen, en helikopters.

Wij reizen over de hele wereld.

Dit alles was aan het begin van de 20^e eeuw nog onbekend.

Dit naslagwerk geeft een indruk van het leven, de gebruiken en gebruiksvoorwerpen uit die tijd.

Inhoudsopgave

5	Akker tot bakker	61	Veewagen
6	Boerin - boer	62	Dresseerwagen
10	Oud boerenerf	63	Sjees
12	Waterput	64	Lädderwagen
13	Strontkar	65	Zomerbrik
14	Aalschep	66	Meubelwagen
15	Aalketel	67	Utrechtse wagen
16	Aalpomp	68	Huifkar
17	Cultivator	69	Jachtwagen
18	Houten ploeg	70	Landauer
19	Strijkploeg	71	Arren
20	Rondgaande ploeg	72	G
21	Kipploeg	73	
22	Wentelploeg		
23	Eg		
24	Wiedeg		
25	Slakmachine		
26	Graanzaaimachine		
27	Zaaiviool		
28	Bietenzaaimachine		
29	Aardappelpooter		
30	Aardappelpootmachine		
32	Weidesleep		
33	Veenkoloniaalschoffeltuig		
34	Schoffel		
35	Schoffelmachine hand		
36	Schoffelmachine paard		
37	Bietenschoffelmachine		
38	Aardappelaanaarder		
39	Haarhamer met h		...omie van een paard
40	Slijpsteen voor		...aardengebit
41	Grasmaai		...Aambeeld
42	Grasm	93	Blaasbalg
43	Vor	94	Smid
44		95	Trekzaag
4		96	Houtslepen
		97	Mallejan
		98	Houtwagen
		99	Korf vlechten
		100	Touwmakerij
		101	Landbouwwerktuigen
		102	Glinten
		103	Draadspanner
		104	Boeter maken
		105	Wekken
		106	Moestuin
		107	Varken slachten
		108	Spreekwoorden
		109	spreekwoorden
56			
57			
58	Aardappelmachine		
59	Aardappelmachine		
60	Boerenwagen		

Bestellen via:
www.aangespannenlandbouwwerktuig.nl

Van Akker tot Bakker

Hoo ontsteet nen stoet,n?

Op 'n Lönneke es lig nen bunder besunder mooie vruchtbare esgrond woarop tearwe best greuien wil.

Wiej begint in oktober het laand um te doon

Mer doar mot wa völ mest op worden veurd.

Anslotend wordt de grond egaal maakt en het laand schier.

Dan wordt de tearweköörn op 'n es zaid, ongeveer 140 kilo op nen beunder.

In het veurjoar kö'j de tearwe zeen greuien.

Erst lik het net grös.

Mer in de loop van het veurjoar, at der noch mest op wordt smetten, dan brult het e oet.

In mei, juni kö'j a zeen dat het te komt der in.

Dan ligt der an: is der völ z juli/augustus meejd.

leij wet het nog wa

losmeejen, aans

gen begin kri

De binder

dan wa

An

Bestellen via:
www.aangespannenlandbouwwerktuig.nl

De boerin

De boerin is van alle markten thuis .

In Noord-Deurningen, toen gemeente Denekamp, ging in 1920 de boerinnenschool van start. (In 1913 was al een poging ondernomen maar de 1^e wereldoorlog groeet in het eten).

De Boerinnenschool was gevestigd bij het Sint Nicolaasgesticht.

Hieruit is later het landbouwhuishoudonderwijs voor boerendochters ontstaan.

Naast het verzorgen van het volledige huishouden, koken, schoonmaken van eigen kleren, stoppen van de sokken en dergelijke, had ze ook taken van het boerenerf, zoals het melken van de koeien en verzorgen van de kalfveren.

Het drenken van de koeien bijvoorbeeld gebeurde met een emmer want er was geen stromend water.

Tot haar taken hoorden ook het verzorgen van de varkens, voeren en water geven en het inwekken van de eieren.

Ze maakte ook het melkgerei schoon: met een scherp, wit zand en water zodat ze

Bestellen via:
www.aangespannenlandbouwwerktuig.nl

er was geen centrale verwarming) en
en oogsten.

Bestellen via:
www.aangespannenlandbouwwerktuig.nl

Oud Twents Boerenerf

Oud boerenerf: hier verdienen we de naam. Hieronder een beknopt overzicht van de geschiedenis van de 20^e eeuw. Men was voor een groot deel afhankelijk van de natuur en het tegenwoordig. Wel was de "noah" van de boeren. Een boer had een groot aantal dieren moeten houden. Om het schapevlees te verwerken, werden er mid de schoffelmachines bedacht. Men had ook een groot aantal varkens (varkens is 16 weken).

...melk. (maanden). voor de fok en voor het ei. En, als de kip niet meer soep gebruikt en of gebraden en opgegeten. ...al voor transport van allerhande materialen. ...and. 1 ha is 10.000m² ...ca 7500 m², voor de verbouw van aardappelen, rogge, haver,

Bestellen via:
www.aangespannenlandbouwwerktuig.nl

Drie rads strontkar

Strontkar of beerwagen: met deze kar werd urine en ontlasting verzameld. De strontkar ontstond uit de beerwagen van het riool en t... Voor de 20e eeuw werd met het emmer... Met de... De...

Bestellen via:

www.aangespannenlandbouwwerktuig.nl

Strijkploeg

Strijkploeg: die nadat 'n
was geoogst, gebr
De aarde werd
grond bove
Nadat m
prod

Bestellen via:
www.aangespannenlandbouwwerktuig.nl

Spreekwoorden en gezegden

***Voor mensen met paarden is het een hemel op aarde.
Maar komen zij te sterven, dan valt er niets te erven.***

Anderhalve man en een paardenkop. -
Beter een blind paard dan een leeg halster. -
Dat is een paard van een daalder. -
Dat kan Bruin niet trekken. -
Dat paard zal mij niet meer slaan. -
De beste paarden staan op stal. -
De een mag een paard stelen, de
ander mag niet over het hek kijken. -
De paarden die de haver verdienen
krijgen ze niet.

De teugels in handen hebben. -

De teugels laten vieren. -

De teugels strakker aanhalen. -

Een blind paard zou er niet op
kijken.

Een gegeven paard moet
bek kijken.

Een goed paard moet
bek kijken.

Een oud paard moet
bek kijken.

Een paard moet
bek kijken.

Een paard moet
bek kijken.

Een paard moet
bek kijken.

Een paard moet
bek kijken.

Een paard moet
bek kijken.

Een paard moet
bek kijken.

Een paard moet
bek kijken.

Een paard moet
bek kijken.

Een paard moet
bek kijken.

Een paard moet
bek kijken.

Een paard moet
bek kijken.

Een paard moet
bek kijken.

Een paard moet
bek kijken.

Een paard moet
bek kijken.

Een paard moet
bek kijken.

Een paard moet
bek kijken.

Een paard moet
bek kijken.

Een paard moet
bek kijken.

Een paard moet
bek kijken.

Een paard moet
bek kijken.

Weinig aanwezen. -

Beter iets dan niets. -

Een trotse paard. -

Dat is een paard van een daalder. -

Dit is een paard van een daalder. -

Dit is een paard van een daalder. -

Dit is een paard van een daalder. -

Dit is een paard van een daalder. -

Dit is een paard van een daalder. -

Dit is een paard van een daalder. -

Dit is een paard van een daalder. -

Dit is een paard van een daalder. -

Dit is een paard van een daalder. -

Dit is een paard van een daalder. -

Dit is een paard van een daalder. -

Dit is een paard van een daalder. -

Dit is een paard van een daalder. -

Dit is een paard van een daalder. -

Dit is een paard van een daalder. -

Dit is een paard van een daalder. -

Dit is een paard van een daalder. -

Dit is een paard van een daalder. -

Dit is een paard van een daalder. -

Dit is een paard van een daalder. -

Dit is een paard van een daalder. -

Dit is een paard van een daalder. -

Dit is een paard van een daalder. -

Dit is een paard van een daalder. -

Dit is een paard van een daalder. -

Dit is een paard van een daalder. -

Dit is een paard van een daalder. -

Dit is een paard van een daalder. -

Dit is een paard van een daalder. -

Dit is een paard van een daalder. -

Dit is een paard van een daalder. -

Dit is een paard van een daalder. -

Dit is een paard van een daalder. -

Bestellen via:
www.aangespannenlandbouwwerktuig.nl

Het Aangespannen Landbouwwerktuig Lonneker

opgericht elf januari 2012

Averink Hems
Brunink Johan
Engbers Herman
Franke Henk
Grashof Joop
Herink Hans
Kort Hans
Kuiper Bennie
Levink Harry
Mogezomp Erik
Punte Johan
Temberge Johan
Tijhuis Gerard
Vaanholt Jozef
Vaneke Gerard
Voogd Wim

Fotograaf
Lansink Jan
Kuiper-Morsink Thea

Auteur
Kuiper Bennie

www.aangespannenlandbouwwerktuig.nl

Dit boekje is tot stand gekomen met behulp van de
vereniging:

Het Aangespannen Landbouwwerktuig Lonneker.

Dank zijn wij verschuldigd aan al diegenen die
belangeloos hun materiaal en kennis ter beschikking
hebben gesteld.

Zonder hun steun was het onmogelijk geweest dit
naslagwerk te maken.

Wij hebben getracht een zo goed mogelijk beeld te
geven van een gemengd agrarisch bedrijf aan het
begin van de 20^e eeuw.

De nadruk ligt vooral op hetgeen met
paardenaanspanningen te maken heeft, omdat dit
de doelstelling van onze vereniging is.

***Hoe löpt 't peerd?
Oh geet wa.
Hoe geet 't peerd?
Mien peerd geet nich,
het löp.***

ISBN:

